

**UMOWA O PARTNERSTWIE STRATEGICZNYM**  
**między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Kanadą, z drugiej**  
**strony**

PREAMBUŁA

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „Unią”,

oraz

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKI BUŁGARII,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

REPUBLIKA CHORWACJI,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

WĘGRY,

REPUBLIKA MALTY,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

RUMUNIA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

Umawiające się Strony Traktatu o Unii Europejskiej oraz Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwane dalej „państwami członkowskimi”,

z jednej strony, oraz

KANADA,

z drugiej strony,

wspólnie zwane dalej „Stronami”,

ZAINSPIROWANE długotrwałą przyjaźnią między narodami europejskimi i narodem kanadyjskim opartą na rozległych powiązaniach historycznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych,

ODNOTOWUJĄC postępy poczynione od zawarcia ramowej umowy o współpracy handlowej i gospodarczej między Wspólnotami Europejskimi a Kanadą z 1976 r., Deklaracji w sprawie stosunków transatlantycznych między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi a Kanadą z 1990 r., wspólnej deklaracji politycznej w sprawie stosunków UE z Kanadą i planu działania UE-Kanada z 1996 r., Agendy Partnerstwa UE-Kanada z 2004 r. oraz Umowy między Unią Europejską a Kanadą z 2005 r. ustanawiającej ramy udziału Kanady w operacjach zarządzania kryzysami prowadzonych przez Unię Europejską,

POTWIERDZAJĄC silne przywiązanie do zasad demokracji i praw człowieka określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka,

PODZIELAJĄC pogląd, że proliferacja broni masowego rażenia stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego,

OPIERAJĄC SIĘ na długoletniej tradycji łączącej je współpracy na rzecz międzynarodowych zasad pokoju i bezpieczeństwa oraz praworządności,

POTWIERDZAJĄC swoją determinację w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości zorganizowanej za pośrednictwem kanałów dwustronnych i wielostronnych,

PODZIELAJĄC zobowiązanie do ograniczania ubóstwa, pobudzania wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu i wspierania krajów rozwijających się w ich wysiłkach na rzecz reform politycznych i gospodarczych,

UZNAJĄC swoją chęć wspierania zrównoważonego rozwoju w aspekcie gospodarczym, społecznym i środowiskowym,

WYRAŻAJĄC dumę z rozległych kontaktów międzyludzkich między swoimi obywatelami oraz ze swojego zaangażowania na rzecz ochrony i działania na rzecz różnorodności form wyrazu kulturowego,

UZNAJĄC znaczenie roli skutecznych organizacji wielostronnych w promowaniu współpracy i osiągnięciu pozytywnych wyników w zakresie globalnych kwestii i wyzwań,

MAJĄC NA UWADZE łączące je dynamiczne stosunki w zakresie handlu i inwestycji, które pogłębią się jeszcze bardziej dzięki skutecznej realizacji kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej,

ZAUWAŻAJĄC, że postanowienia niniejszej Umowy wchodzące w zakres części trzeciej tytułu V Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wiążą Zjednoczone Królestwo i Irlandię jako odrębne Umawiające się Strony, nie zaś jako część Unii Europejskiej, chyba że Unia Europejska wraz ze Zjednoczonym Królestwem lub Irlandią wspólnie poinformują Kanadę, że Zjednoczone Królestwo lub Irlandia są nimi związane jako część Unii Europejskiej zgodnie z protokołem nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej oraz Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Jeżeli Zjednoczone Królestwo lub Irlandia przestaną być związane Umową jako część Unii Europejskiej zgodnie z art. 4a protokołu nr 21, Unia Europejska wraz ze Zjednoczonym Królestwem lub Irlandią natychmiast poinformują Kanadę o wszelkich zmianach w ich stanowisku, w którym to przypadku pozostaną nadal indywidualnie związane postanowieniami Umowy. To samo dotyczy Danii, zgodnie z protokołem w sprawie stanowiska Danii, załączonym do wspomnianych Traktatów,

UZNAJĄC zmiany instytucjonalne w Unii Europejskiej po wejściu w życie Traktatu z Lizbony,

POTWIERDZAJĄC swój status jako partnerów strategicznych oraz determinację do dalszego wzmocnienia i pogłębienia wzajemnych stosunków i prowadzonej współpracy międzynarodowej w oparciu o wzajemne poszanowanie i dialog w celu propagowania wspólnych interesów i wartości,

PRZEKONANE, że taka współpraca powinna kształtować się stopniowo i w sposób pragmatyczny, w miarę rozwoju ich polityk,

UZGODNIŁY, CO NASTĘPUJE:

#### TYTUŁ I

### PODSTAWY WSPÓŁPRACY

#### Artykuł 1

#### Zasady ogólne

1. Strony wyrażają poparcie dla wspólnych wartości określonych w Karcie Narodów Zjednoczonych.
2. Mając na uwadze swoje stosunki strategiczne Strony dokładają wszelkich starań na rzecz zwiększenia spójności w rozwijaniu współpracy na szczeblu dwustronnym, regionalnym i wielostronnym.
3. Strony wprowadzają w życie niniejszą Umowę opartą na wspólnych wartościach, zasadach dialogu, wzajemnego poszanowania, partnerstwa na zasadach równości, multilateralizmu, konsensusu oraz poszanowania prawa międzynarodowego.

#### TYTUŁ II

### PRAWA CZŁOWIEKA, PODSTAWOWE WOLNOŚCI, DEMOKRACJA I PRAWORZĄDNOŚĆ

#### Artykuł 2

#### Poszanowanie i pogłębianie zasad demokracji, praw człowieka i podstawowych wolności

1. Poszanowanie zasad demokratycznych, praw człowieka i podstawowych wolności, określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka i obowiązujących umowach międzynarodowych dotyczących praw człowieka oraz innych prawnie wiążących instrumentach, których Unia lub państwa członkowskie oraz Kanada są stronami, stanowi fundament polityki krajowej i międzynarodowej oraz zasadniczy element niniejszej Umowy.
2. Strony dokładają wszelkich starań, by współpracować i stać na straży tych praw i zasad w swoich politykach oraz zachęcają inne państwa do przystąpienia do tych umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka i prawnie wiążących instrumentów oraz do realizacji ich zobowiązań w zakresie poszanowania praw człowieka.
3. Strony dążą do szerzenia demokracji, w tym wolnych i uczciwych wyborów, zgodnie ze standardami międzynarodowymi. Strony powiadamiają się o swoich misjach obserwacji wyborów i, w stosownych przypadkach, zapraszają się nawzajem do uczestnictwa.
4. Strony uznają znaczenie praworządności dla ochrony praw człowieka i skutecznego funkcjonowania instytucji rządowych w państwach demokratycznych. Obejmuje to istnienie niezależnego wymiaru sprawiedliwości, równość wobec prawa, prawo do rzetelnego procesu sądowego i dostęp do skutecznych środków ochrony prawnej.

#### TYTUŁ III

### POKÓJ I BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE ORAZ SKUTECZNY MULTILATERALIZM

#### Artykuł 3

#### Broń masowego rażenia

1. Strony uznają, że proliferacja broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia, zarówno do państw, jak i do podmiotów niepublicznych, stanowi jedno z największych zagrożeń dla stabilności i bezpieczeństwa międzynarodowego.

2. W związku z powyższym Strony postanawiają współpracować i przyczyniać się do przeciwdziałania proliferacji broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia poprzez pełne przestrzeganie i wykonywanie swoich zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych o rozbrojeniu i nieproliferaacji oraz z rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ. Ponadto Strony zobowiązują się, w stosownych przypadkach, do dalszej współpracy w celu wsparcia wysiłków na rzecz nieproliferaacji poprzez udział w systemach kontroli wywozu, których są stronami. Strony zgadzają się co do tego, że postanowienie to stanowi zasadniczy element niniejszej Umowy.

3. Strony postanawiają ponadto współpracować i przyczyniać się do zapobiegania proliferacji broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia poprzez:

- a) w stosownych przypadkach, podjęcie kroków na rzecz podpisania, ratyfikacji wszystkich stosownych umów międzynarodowych o rozbrojeniu i nieproliferaacji broni lub przystąpienia do nich oraz pełnego wykonywania wszystkich zobowiązań wynikających z umów, których są stronami oraz zachęcanie innych państw do przystąpienia do tych umów;
- b) utrzymanie skutecznego systemu kontroli wywozu na poziomie krajowym pozwalającego na kontrolę wywozu oraz zapobieganie nielegalnemu pośrednictwu i tranzytowi towarów związanych z bronią masowego rażenia, w tym kontrolę ostatecznego użycia technologii podwójnego zastosowania pod kątem broni masowego rażenia, oraz obejmującego skuteczne sankcje w przypadku naruszenia kontroli wywozu;
- c) zwalczanie proliferacji broni chemicznej, biologicznej i toksycznej. Strony zgodnie postanawiają współpracować na stosownych forach na rzecz przyspieszenia powszechnego przystępowania do konwencji międzynarodowych, w tym konwencji o zakazie broni chemicznej (konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów), konwencji o zakazie broni toksycznej i biologicznej (konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji i gromadzenia zapasów broni bakteriologicznej (biologicznej) i toksycznej oraz o ich zniszczeniu).

4. Strony zgodnie postanawiają odbywać regularne spotkania UE-Kanada na wyższym szczeblu w celu wymiany poglądów na temat sposobów pogłębienia współpracy w zakresie szeregu kwestii dotyczących nieproliferaacji i rozbrojenia.

#### Artykuł 4

### Broń strzelecka i lekka

1. Strony uznają, że nielegalna produkcja broni strzeleckiej i lekkiej, w tym amunicji do tej broni, jej transfer i obrót nią, a także nadmierne gromadzenie, nieprawidłowe zarządzanie, niewłaściwie zabezpieczone zapasy oraz niekontrolowane rozprzestrzenianie nadal stwarzają poważne zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

2. Strony zgodnie postanawiają wykonywać swoje zobowiązania w zakresie zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką, w tym amunicją do niej, w ramach stosownych międzynarodowych instrumentów, takich jak Program działania ONZ w sprawie zapobiegania, zwalczania i wyeliminowania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką we wszystkich jego aspektach, jak również zobowiązań wynikających z rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ.

3. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz podejmowania środków mających na celu zwalczanie nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką oraz na rzecz współpracy i osiągnięcia koordynacji, komplementarności i synergii wspólnych działań na rzecz pomocy innym państwom w zwalczaniu nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką i amunicją na – w stosownych przypadkach – szczeblu światowym, regionalnym i krajowym.

#### Artykuł 5

### Międzynarodowy Trybunał Karny

1. Strony potwierdzają, że najbardziej poważne przestępstwa budzące niepokój społeczności międzynarodowej nie mogą pozostawać bezkarne i że należy zapewnić ich skuteczne ściganie przez podejmowanie środków na szczeblu krajowym oraz rozszerzanie współpracy międzynarodowej, w tym współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK).

2. Strony zobowiązują się wspólnie do działania na rzecz powszechnej ratyfikacji statutu rzymskiego MTK lub przystępowania do niego, oraz do działania na rzecz jego skutecznego wdrażania na szczeblu krajowym przez państwa-Strony MTK.

## Artykuł 6

**Współpraca w zakresie zwalczania terroryzmu**

1. Strony uznają, że walka z terroryzmem jest jednym z ich wspólnych priorytetów i podkreślają, że musi być ona prowadzona w poszanowaniu praworządności, prawa międzynarodowego, w szczególności Karty Narodów Zjednoczonych i właściwych rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, praw człowieka, międzynarodowego prawa uchodźczego, prawa humanitarnego i podstawowych wolności.
2. Strony prowadzą na wysokim szczeblu konsultacje dotyczące zwalczania terroryzmu oraz nawiązują kontakty *ad hoc* w celu działania na rzecz skutecznego wspólnego przeciwdziałania terroryzmowi oraz mechanizmów współpracy, tam gdzie to możliwe. W tym kontekście prowadzi się regularną wymianę informacji na temat organizacji terrorystycznych, strategii zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz podejścia do pojawiających się kwestii dotyczących zwalczania terroryzmu.
3. Strony zobowiązują się wspólnie działać na rzecz kompleksowego międzynarodowego podejścia do zwalczania terroryzmu pod przewodnictwem Organizacji Narodów Zjednoczonych. W szczególności Strony dokładają wszelkich starań na rzecz współpracy w celu pogłębienia międzynarodowego konsensusu w tej dziedzinie, aby działać na rzecz pełnej realizacji Globalnej Strategii Zwalczania Terroryzmu ONZ oraz, w stosownych przypadkach, właściwych rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ.
4. Strony w dalszym ciągu ściśle współpracują w ramach globalnego forum zwalczania terroryzmu i jego grup roboczych.
5. Strony kierują się międzynarodowymi zaleceniami wydanymi przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy w celu zwalczania finansowania terroryzmu.
6. Strony w dalszym ciągu współpracują, w stosownych przypadkach, w celu zwiększenia zdolności innych państw w zakresie zwalczania terroryzmu, tj. zapobiegania działalności terrorystycznej, wykrywania tego zjawiska i reagowania na nie.

## Artykuł 7

**Współpraca na rzecz międzynarodowego pokoju i stabilności**

W celu zapewnienia skuteczniejszej ochrony swoich wspólnych interesów w zakresie działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz skutecznych instytucji wielostronnych i polityk Strony:

- a) kontynuują swoje wysiłki na rzecz dalszego umacniania bezpieczeństwa transatlantyckiego, biorąc pod uwagę kluczową rolę istniejącej architektury bezpieczeństwa transatlantyckiego między Europą i Ameryką Północną;
- b) intensyfikują wspólne wysiłki na rzecz wsparcia zarządzania kryzysowego i budowania zdolności oraz pogłębiają współpracę w tym zakresie, w tym w odniesieniu do operacji i misji UE. Strony dokładają wszelkich starań, by ułatwić udział w tych działaniach, w tym poprzez wczesne konsultacje i wymianę informacji dotyczących planów, w przypadku gdy zostanie to uznane za stosowne przez Strony.

## Artykuł 8

**Współpraca w ramach wielostronnych, regionalnych i międzynarodowych forów i organizacji**

1. Strony podzielają zaangażowanie na rzecz multilateralizmu i wysiłków mających na celu poprawę skuteczności regionalnych i międzynarodowych forów i organizacji, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych oraz jej wyspecjalizowane organizacje i agencje, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) i inne fora wielostronne.
2. Strony zapewniają skuteczne mechanizmy konsultacji przy okazji spotkań na forach wielostronnych. W przypadku ONZ, oprócz istniejących dialogów na temat praw człowieka i demokracji, Strony ustanawiają stałe mechanizmy konsultacji na forum Rady Praw Człowieka, Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych i Biura ONZ w Wiedniu oraz, w stosownych przypadkach, inne mechanizmy uzgodnione przez Strony.

3. Strony dokładają również wszelkich starań, aby konsultować się odnośnie wyborów w celu skutecznej reprezentacji w organizacjach wielostronnych.

#### TYTUŁ IV

### ROZWÓJ GOSPODARCZY I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

#### Artykuł 9

#### **Dialog i światowe przywództwo w kwestiach gospodarczych**

Uznając, że zrównoważoną globalizację i większy dobrobyt można osiągnąć jedynie poprzez otwartą gospodarkę światową opartą na zasadach rynkowych, skutecznych regulacjach i silnych instytucjach międzynarodowych, Strony dokładają wszelkich starań na rzecz:

- a) dowiedzenia swojej wiodącej roli w działaniu na rzecz solidnych polityk gospodarczych i rozważnego zarządzania finansami zarówno na szczeblu krajowym, jak i poprzez swoje zaangażowanie na szczeblu regionalnym i międzynarodowym;
- b) prowadzenia regularnego dialogu politycznego na wyższym szczeblu na temat kwestii makroekonomicznych, w którym będą uczestniczyć, w stosownych przypadkach, przedstawiciele banków centralnych, by współpracować w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- c) zachęcają do prowadzenia, w stosownych przypadkach, szybkiego i skutecznego dialogu i współpracy w zakresie globalnych kwestii gospodarczych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w organizacjach i na forach wielostronnych, w których uczestniczą Strony, takich jak OECD, grupa G-7, grupa G-20, Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), Bank Światowy i Światowa Organizacja Handlu (WTO).

#### Artykuł 10

#### **Działanie na rzecz wolnego handlu i zwiększanie inwestycji**

1. Strony będą współpracować na rzecz promowania trwałej poprawy i rozwoju handlu i inwestycji pomiędzy Stronami dla ich wzajemnej korzyści, zgodnie z kompleksową umową gospodarczo-handlową.
2. Strony dokładają wszelkich starań, by współpracować na rzecz dalszego wzmocnienia WTO jako najbardziej skutecznych ram dla silnego, otwartego i opartego na zasadach systemu handlu światowego.
3. Strony prowadzą w dalszym ciągu współpracę celną.

#### Artykuł 11

#### **Współpraca w dziedzinie podatków**

W celu umacniania i rozwoju współpracy gospodarczej Strony wprowadzają i stosują zasady dobrego zarządzania w kwestiach podatkowych, tj. zasady przejrzystości, wymiany informacji i unikania szkodliwych praktyk podatkowych w ramach, w odpowiednich przypadkach, forum OECD ds. szkodliwych praktyk podatkowych oraz unijnego kodeksu postępowania w zakresie opodatkowania działalności gospodarczej. Strony dokładają wszelkich starań, by współpracować na rzecz promowania i poprawy wdrażania tych zasad na szczeblu międzynarodowym.

#### Artykuł 12

#### **Zrównoważony rozwój**

1. Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz realizowania aktualnych potrzeb w taki sposób, by nie zagrażało to potrzebom przyszłych pokoleń. Strony uznają, że aby wzrost gospodarczy był trwały w dłuższej perspektywie, powinien on przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju.
2. Strony w dalszym ciągu działają na rzecz odpowiedzialnego i efektywnego wykorzystania zasobów i upowszechniają wiedzę na temat gospodarczych i społecznych kosztów szkód środowiskowych oraz ich wpływu na dobrostan człowieka.
3. Strony w dalszym ciągu zachęcają do podejmowania wysiłków na rzecz promowania zrównoważonego rozwoju poprzez dialog, wymianę najlepszych praktyk, dobre rządy oraz należyte zarządzanie finansami.

4. Strony mają wspólny cel, jakim jest ograniczanie ubóstwa i wspieranie rozwoju gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu na całym świecie i dokładają starań, aby współpracować na rzecz osiągnięcia tego celu zawsze, gdy jest to możliwe.
5. W tym celu Strony ustanawiają regularny dialog polityczny w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju w celu poprawy koordynacji polityki w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz w celu poprawy jakości i skuteczności swojej współpracy na rzecz rozwoju, zgodnie z uznanymi na poziomie międzynarodowym zasadami dotyczącymi skuteczności pomocy. Strony współpracują na rzecz zwiększenia odpowiedzialności i przejrzystości, z naciskiem na poprawę wyników w dziedzinie rozwoju, i uznają znaczenie zaangażowania szeregu podmiotów, w tym sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego, we współpracę na rzecz rozwoju.
6. Strony uznają znaczenie sektora energetycznego dla dobrobytu gospodarczego i międzynarodowego pokoju i stabilności. Strony zgadzają się co do potrzeby poprawy i dywersyfikacji dostaw energii, wspierania innowacji oraz zwiększenia efektywności energetycznej w celu zwiększenia opcji energetycznych, bezpieczeństwa energetycznego i zrównoważonej energii po przystępnej cenie. Strony prowadzą dialog wysokiego szczebla na temat energii i kontynuują współpracę dwustronną i wielostronną w celu wspierania otwartych i konkurencyjnych rynków, dzielenia się najlepszymi praktykami, propagowania przejrzystych regulacji opartych na podstawach naukowych oraz rozważania możliwości współpracy w dziedzinie energii.
7. Strony przywiązują dużą wagę do ochrony i zachowania środowiska naturalnego i uznają potrzebę wprowadzenia wysokich standardów ochrony środowiska w celu ochrony środowiska naturalnego dla przyszłych pokoleń.
8. Strony uznają globalne zagrożenie spowodowane zmianą klimatu i konieczność podjęcia natychmiastowych dalszych działań, aby doprowadzić do redukcji emisji w celu ustabilizowania stężeń gazów cieplarnianych w powietrzu na poziomie, który zapobiega groźnej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. W szczególności wspólnym dążeniem Stron jest znalezienie innowacyjnych rozwiązań służących łagodzeniu skutków zmian klimatu i dostosowaniu się do nich. Strony uznają globalny charakter tego problemu i w dalszym ciągu wspierają międzynarodowe wysiłki na rzecz ustanowienia sprawiedliwego, skutecznego, kompleksowego i opartego na zasadach systemu w ramach Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), która ma zastosowanie do wszystkich Stron konwencji, w tym w ramach współpracy w zakresie rozwoju porozumienia paryskiego.
9. Strony prowadzą dialog na wysokim szczeblu dotyczący środowiska naturalnego i zmian klimatu w celu wymiany najlepszych praktyk i działania na rzecz skutecznej i otwartej współpracy w zakresie zmiany klimatu i innych kwestii związanych z ochroną środowiska naturalnego.
10. Strony uznają znaczenie dialogu i współpracy na szczeblu dwustronnym lub wielostronnym w dziedzinie zatrudnienia, spraw społecznych i godnej pracy, w szczególności w kontekście globalizacji i zmian demograficznych. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz promowania współpracy oraz wymiany informacji i doświadczeń dotyczących zatrudnienia i spraw społecznych. Strony ponadto potwierdzają swoje przywiązanie do poszanowania, promowania i przestrzegania uznanych na poziomie międzynarodowym norm pracy, do przestrzegania których się zobowiązały, takich jak zasady, o których mowa w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) z 1998 r. dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy oraz działań uzupełniających.

#### *Artykuł 13*

### **Dialog w innych obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania**

Uznając wspólne dążenie do zacieśnienia i rozszerzenia ich długotrwałego zaangażowania, a także uznając istniejącą współpracę, Strony dokładają wszelkich starań, aby na właściwych dwustronnych i wielostronnych forach zachęcać do prowadzenia dialogu na poziomie ekspertów i wymiany najlepszych praktyk w obszarach polityki będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Obszary te obejmują między innymi: rolnictwo, rybołówstwo, międzynarodową politykę oceaniczną i morską, rozwój obszarów wiejskich, transport międzynarodowy, zatrudnienie i kwestie okołobiegunowe, w tym badania i technologie. W odpowiednich przypadkach obszary te mogą również obejmować wymianę informacji na temat przepisów ustawowych, wykonawczych i praktyk administracyjnych, a także na temat procesów decyzyjnych.

#### *Artykuł 14*

### **Dobrostan obywateli**

1. Uznając znaczenie poszerzania i pogłębiania dialogu oraz współpracy w wielu kwestiach, które mają wpływ na dobrostan obywateli i szerszą wspólnotę międzynarodową, Strony wspierają i ułatwiają dialog, konsultacje oraz, w miarę możliwości, współpracę w zakresie istniejących i pojawiających się kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, które mają wpływ na dobrostan obywateli.

2. Strony uznają znaczenie ochrony konsumentów oraz zachęcają do wymiany informacji oraz najlepszych praktyk w tej dziedzinie.
3. Strony zachęcają do współpracy i wymiany informacji na temat globalnych kwestii zdrowotnych oraz działań w zakresie gotowości i reagowania na globalne zagrożenia dla zdrowia publicznego.

#### Artykuł 15

### **Współpraca w dziedzinie wiedzy, badań naukowych, innowacji i technologii komunikacyjnych**

1. Uznając znaczenie nowej wiedzy w dążeniach do sprostania światowym wyzwaniom, Strony w dalszym ciągu zachęcają do współpracy w dziedzinie nauki, technologii, badań naukowych i innowacji.
2. Uznając znaczenie technologii informacyjno-komunikacyjnych jako kluczowego elementu współczesnego życia i rozwoju społeczno-gospodarczego, Strony dokładają wszelkich starań na rzecz współpracy i wymiany poglądów na temat, w stosownych przypadkach, krajowej, regionalnej i międzynarodowej polityki w tej dziedzinie.
3. Uznając, że zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności internetu przy pełnym poszanowaniu podstawowych praw i wolności stanowi światowe wyzwanie, Strony dokładają wszelkich starań, by współpracować na szczeblu dwustronnym i wielostronnym w drodze dialogu i wymiany wiedzy fachowej.
4. Strony uznają, że wykorzystanie zasobów kosmicznych ma coraz większe znaczenie dla zaspokojenia wyznaczonych celów społeczno-gospodarczych, celów związanych z ochroną środowiska i celów polityki międzynarodowej. Strony kontynuują rozwijanie współpracy w zakresie rozwoju i wykorzystania zasobów kosmicznych do wspierania obywateli, przedsiębiorstw i organizacji rządowych.
5. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz kontynuowania współpracy w dziedzinie statystyki, ze szczególnym naciskiem na aktywne działania na rzecz wymiany najlepszych praktyk i polityk.

#### Artykuł 16

### **Promowanie różnorodności form wyrazu kulturowego, edukacji oraz wymian młodzieży oraz kontaktów międzyludzkich**

1. Strony wyrażają dumę z tradycyjnych długotrwałych więzi kulturowych i językowych, które stworzyły mosty porozumienia między nimi. Więzi transatlantyckie istnieją na wszystkich szczeblach administracji publicznej i społeczeństwa, a wpływ tych więzi ma znaczenie dla kanadyjskich i europejskich społeczeństw. Strony dokładają wszelkich starań, by wspierać te więzi i poszukiwać nowych sposobów krzewienia stosunków poprzez kontakty międzyludzkie. Strony dokładają wszelkich starań, by wykorzystać wymiany za pośrednictwem organizacji pozarządowych i ośrodków analitycznych skupiających młodzież i innych partnerów gospodarczych i społecznych w celu rozszerzenia i pogłębienia tych stosunków i wzbogacenia przepływu pomysłów służących rozwiązywaniu wspólnych problemów.
2. Uznając rozliczne stosunki akademickie, edukacyjne, sportowe, kulturalne, turystyczne i w zakresie mobilności młodzieży, jakie powstały między nimi na przestrzeni lat, Strony z zadowoleniem przyjmują nieustanną współpracę na rzecz rozszerzania tych powiązań oraz, w odpowiednich przypadkach, zachęcają do takiej współpracy.
3. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, w tym poprzez promowanie, w stosownych przypadkach, zasad i celów konwencji UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego.
4. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz, w stosownych przypadkach, inicjowania i ułatwiania wymiany, współpracy i dialogu między swoimi instytucjami kulturalnymi i zawodowymi w tym sektorze.



*Artykuł 17***Odporność na klęski żywiołowe i zarządzanie sytuacjami wyjątkowymi**

W celu zminimalizowania skutków klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka oraz zwiększenia odporności społeczeństwa i infrastruktury Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz wspierania działań zapobiegawczych i środków w zakresie gotowości, reagowania i usuwania skutków klęsk i sytuacji wyjątkowych, w tym w stosownych przypadkach poprzez współpracę na szczeblu dwustronnym i wielostronnym.

## TYTUŁ V

**SPRAWIEDLIWOŚĆ, WOLNOŚĆ i BEZPIECZEŃSTWO***Artykuł 18***Współpraca sądowa**

1. W dziedzinie współpracy sądowej w sprawach karnych Strony dążą do rozszerzenia istniejącej współpracy w zakresie wzajemnej pomocy prawnej i ekstradycji na podstawie odpowiednich umów międzynarodowych. Strony ponadto, w ramach swoich uprawnień i kompetencji, zmagają się do wzmocnienia istniejących mechanizmów oraz, w stosownych przypadkach, rozważają możliwość opracowania nowych mechanizmów ułatwiających współpracę międzynarodową w tej dziedzinie. W stosownych przypadkach współpraca ta mogłaby obejmować przystąpienie do właściwych instrumentów międzynarodowych i ich wdrożenie oraz ściślejszą współpracę z Eurojustem.

2. Strony rozwijają, w stosownych przypadkach, współpracę sądową w sprawach cywilnych i gospodarczych, w ramach swoich kompetencji, w szczególności w odniesieniu do negocjowania, ratyfikowania i wdrażania wielostronnych konwencji dotyczących współpracy sądowej w sprawach cywilnych, w tym konwencji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego w zakresie międzynarodowej współpracy prawnej i sporów sądowych, jak również ochrony dzieci.

*Artykuł 19***Współpraca w zakresie zwalczania niedozwolonych środków odurzających**

1. W granicach swoich uprawnień i kompetencji Strony współpracują na rzecz zapewnienia zrównoważonego i zintegrowanego podejścia do zagadnień związanych ze środkami odurzającymi. Strony koncentrują swoje wysiłki na:

- wzmocnieniu struktur zwalczania środków odurzających;
- zmniejszeniu podaży niedozwolonych środków odurzających, nielegalnego handlu nimi i popytu;
- zajęciu się skutkami zdrowotnymi i społecznymi nadużywania środków odurzających;
- poprawie efektywności struktur mających na celu zmniejszenie wykorzystania prekursorów chemicznych używanych do nielegalnej produkcji środków odurzających oraz substancji psychotropowych.

2. Strony współpracują na rzecz osiągnięcia tych celów, w tym, o ile to możliwe, poprzez koordynację swoich programów pomocy technicznej oraz zachęcanie państw, które jeszcze tego nie uczyniły, do ratyfikowania i wdrożenia istniejących umów międzynarodowych dotyczących kontroli środków odurzających, których Unia lub państwa członkowskie i Kanada są stronami. Strony opierają swoje działania na powszechnie uznanych zasadach, zgodnych z właściwymi umowami międzynarodowymi dotyczącymi kontroli środków odurzających oraz w poszanowaniu nadrzędnych celów deklaracji politycznej ONZ z 2009 r. i planu działania w sprawie międzynarodowej współpracy na rzecz zintegrowanej i zrównoważonej strategii zwalczania światowego problemu narkotykowego.

*Artykuł 20***Współpraca w dziedzinie ścigania przestępczości oraz walka z przestępczością zorganizowaną i korupcją**

1. Strony podzielają zaangażowanie na rzecz współpracy w dziedzinie zwalczania przestępczości zorganizowanej, przestępczości gospodarczej i finansowej, korupcji, podrabiania, przemytu oraz nielegalnych transakcji dzięki przestrzeganiu swoich międzynarodowych zobowiązań w tej dziedzinie, w tym skutecznej współpracy w odzyskiwaniu majątku lub środków uzyskanych w wyniku czynów korupcyjnych.

2. Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz rozwijania współpracy w dziedzinie ścigania przestępczości, w tym poprzez kontynuowanie współpracy z Europolem.
3. Ponadto Strony dokładają wszelkich starań na rzecz współpracy na forach międzynarodowych w celu działania na rzecz, w stosownych przypadkach, przystąpienia do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej i jej protokołów uzupełniających i wdrażania tych aktów, których obie są stronami.
4. Strony również dokładają wszelkich starań na rzecz, w stosownych przypadkach, wdrażania Konwencji ONZ przeciwko korupcji, w tym za pośrednictwem silnego mechanizmu przeglądu, z uwzględnieniem zasad przejrzystości i udziału społeczeństwa obywatelskiego.

#### Artykuł 21

### Zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu

1. Strony uznają konieczność współpracy w celu zapobieżenia wykorzystywaniu ich systemów finansowych do prania dochodów z działalności przestępczej każdego rodzaju, w tym z handlu narkotykami i korupcji, a także zwalczania finansowania terroryzmu. Współpraca ta obejmuje również przepadek majątku lub środków uzyskanych z działalności przestępczej, zgodnie z obowiązującymi ramami prawnymi i przepisami.
2. Strony wymieniają, w stosownych przypadkach, odpowiednie informacje w granicach swoich ram prawnych i przepisów oraz wdrażają odpowiednie środki mające na celu zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, kierując się zaleceniami Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i standardami przyjętymi przez inne odpowiednie podmioty międzynarodowe działające w tym obszarze.

#### Artykuł 22

### Cyberprzestępczość

1. Strony uznają, że cyberprzestępczość jest problemem globalnym wymagającym globalnych rozwiązań. W związku z tym Strony zacieśniają współpracę w celu zapobiegania cyberprzestępczości i jej zwalczania poprzez wymianę informacji i wiedzy praktycznej, zgodnie z ich ramami prawnymi i przepisami. Strony dokładają wszelkich starań na rzecz współpracy, w stosownych przypadkach, w celu zapewnienia pomocy i wsparcia innym państwom w tworzeniu skutecznych przepisów prawnych, polityki i praktyk w celu zapobiegania cyberprzestępczości i zwalczania tego zjawiska wszędzie tam, gdzie ono występuje.
2. Strony – w stosownych przypadkach, w granicach swoich właściwych ram prawnych i przepisów – wymieniają informacje w takich dziedzinach jak: kształcenie i szkolenie osób prowadzących postępowania w sprawach cyberprzestępczości, prowadzenie postępowań w tych sprawach oraz kryminalistyka cyfrowa.

#### Artykuł 23

### Migracja, azyl i zarządzanie granicami

1. Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz współpracy i wymiany poglądów w ramach swoich odpowiednich przepisów ustawowych i wykonawczych w dziedzinie migracji (w tym legalnej migracji, nielegalnej migracji, handlu ludźmi, migracji i rozwoju), azylu, integracji, wiz i zarządzania granicami.
2. Strony wspólnie dążą do celu, jakim jest ruch bezwizowy między UE a Kanadą obejmujący wszystkich ich obywateli. Strony współpracują i podejmują wszelkie starania w celu osiągnięcia, tak szybko jak to możliwe, ruchu bezwizowego między ich terytoriami dla wszystkich obywateli posiadających ważny paszport.
3. Strony zgodnie postanawiają współpracować na rzecz zapobiegania nielegalnej migracji i jej kontrolowania. W tym celu:
  - a) Kanada, na wniosek państwa członkowskiego, dokonuje bez dalszych formalności readmisji swoich obywateli przebywających nielegalnie na jego terytorium, o ile szczególna umowa nie przewiduje inaczej;

- b) każde państwo członkowskie, na wniosek Kanady, dokonuje bez dalszych formalności readmisji swoich obywateli przebywających nielegalnie na jej terytorium, o ile szczególna umowa nie przewiduje inaczej;
- c) państwa członkowskie i Kanada zapewniają swoim obywatelom odpowiednie do tego celu dokumenty podróży;
- d) Strony dokładają wszelkich starań na rzecz nawiązania negocjacji w sprawie szczególnej umowy, w której określone zostaną obowiązki związane z readmisją, w tym readmisją obywateli państw trzecich i bezpaństwowców.

#### Artykuł 24

### Ochrona konsularna

1. Kanada umożliwia obywatelom Unii korzystanie w Kanadzie z ochrony dyplomatycznej i konsularnej dowolnego państwa członkowskiego, jeżeli państwo członkowskie, którego są obywatelami, nie posiada w Kanadzie stałego przedstawicielstwa.
2. Państwa członkowskie umożliwiają obywatelom Kanady korzystanie na terytorium państwa członkowskiego z ochrony dyplomatycznej i konsularnej jakiegokolwiek innego państwa wskazanego przez Kanadę, jeżeli Kanada nie posiada na terytorium tego państwa członkowskiego stałego przedstawicielstwa.
3. Ust. 1 i 2 mają na celu zwolnienie z wszelkich wymogów dotyczących zgłoszenia i udzielenia zgody, które w przeciwnym razie mogłyby mieć zastosowanie, aby zezwolić obywatelom Unii lub obywatelom Kanady na ich reprezentowanie przez jakiegokolwiek inne państwo inne niż to, którego są obywatelami.
4. Strony corocznie dokonują przeglądu stosowania w praktyce ust. 1 i 2.

#### Artykuł 25

### Ochrona danych osobowych

1. Strony uznają konieczność ochrony danych osobowych oraz dokładają wszelkich starań, aby współpracować na rzecz propagowania wysokich międzynarodowych standardów w tej dziedzinie.
2. Strony uznają znaczenie ochrony podstawowych praw i wolności, w tym prawa do prywatności, w odniesieniu do ochrony danych osobowych. W tym celu Strony zobowiązują się, w ramach swoich odpowiednich przepisów ustawowych i wykonawczych, przestrzegać zobowiązań, które podjęły w związku z tymi prawami, w tym w odniesieniu do zapobiegania i zwalczania terroryzmu oraz innych poważnych przestępstw o charakterze ponadnarodowym, w tym przestępczości zorganizowanej.
3. Strony kontynuują współpracę w dziedzinie ochrony danych osobowych w ramach swoich odpowiednich przepisów ustawowych i wykonawczych na szczeblu dwustronnym i wielostronnym, w stosownych przypadkach poprzez dialog i wymianę wiedzy fachowej.

#### TYTUŁ VI

### DIALOG POLITYCZNY I MECHANIZMY KONSULTACJI

#### Artykuł 26

### Dialog polityczny

Strony dokładają wszelkich starań na rzecz zacieśnienia dialogu i konsultacji w sposób skuteczny i pragmatyczny w celu wsparcia łączących je stosunków, które nieustannie się rozwijają, pogłębiania tych stosunków oraz działania na rzecz ich wspólnych interesów i wartości poprzez działania wielostronne.

## Artykuł 27

**Mechanizmy konsultacji**

1. Strony nawiązują dialog poprzez stałe kontakty, wymianę informacji i konsultacje, w tym między innymi poprzez:
  - a) spotkania na szczeblu przywódców, które odbywają się corocznie lub zgodnie z ustaleniami Stron, na przemian w Unii i w Kanadzie;
  - b) spotkania na szczeblu ministrów spraw zagranicznych;
  - c) konsultacje na szczeblu ministrów na temat kwestii politycznych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
  - d) konsultacje na szczeblu wyższych urzędników i na szczeblu roboczym w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania lub poprzez spotkania i współpracę w zakresie najważniejszych wydarzeń krajowych i międzynarodowych;
  - e) promowanie wymiany delegacji z Parlamentu Europejskiego i parlamentu Kanady.
2. Wspólny Komitet Ministerialny
  - a) niniejszym zostaje ustanowiony Wspólny Komitet Ministerialny;
  - b) Wspólny Komitet Ministerialny:
    - (i) zastępuje dialog transatlantycki;
    - (ii) jego współprzewodniczącymi są minister spraw zagranicznych Kanady oraz wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa;
    - (iii) zbiera się raz do roku lub zgodnie ze wzajemnymi ustaleniami, gdy wymagają tego okoliczności;
    - (iv) przyjmuje swój porządek obrad i regulamin;
    - (v) podejmuje decyzje za zgodą obu Stron;
    - (vi) otrzymuje roczne sprawozdanie Wspólnego Komitetu Współpracy dotyczące stanu stosunków i na jego podstawie formułuje zalecenia dotyczące prac Wspólnego Komitetu Współpracy, w tym zalecenia dotyczące nowych obszarów przyszłej współpracy i rozwiązywania ewentualnych sporów wynikających ze stosowania niniejszej Umowy;
    - (vii) składa się z przedstawicieli Stron.
3. Wspólny Komitet Współpracy
  - a) Strony ustanawiają Wspólny Komitet Współpracy;
  - b) Strony zapewniają, aby Wspólny Komitet Współpracy:
    - (i) formułował zalecenia dotyczące priorytetów w zakresie współpracy między Stronami;
    - (ii) monitorował rozwój strategicznych stosunków między Stronami;
    - (iii) prowadził wymianę poglądów i przedstawiał sugestie dotyczące wszelkich kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
    - (iv) formułował zalecenia dotyczące wzrostu efektywności, skuteczności i synergii między Stronami;
    - (v) zapewniał właściwe funkcjonowanie niniejszej Umowy;
    - (vi) przedstawiał Wspólnemu Komitetowi Ministerialnemu, zgodnie z ust. 2 lit. b) ppkt (vi) niniejszego artykułu, roczne sprawozdanie dotyczące stanu stosunków, które to sprawozdanie Strony podają do publicznej wiadomości;
    - (vii) zajmował się odpowiednio każdą sprawą przekazaną mu przez Strony na podstawie niniejszej Umowy;

- (viii) ustanowił podkomitety w celu wspierania go w wykonywaniu jego obowiązków. Podkomitety te nie powinny jednak powielać organów ustanowionych na mocy innych umów między Stronami;
  - (ix) rozpatrywał przypadki, w których jedna ze Stron uważa, że jej interesy zostały lub mogą zostać naruszone przez procesy decyzyjne w obszarach współpracy, które nie są uregulowane szczególną umową;
- c) Strony zapewniają, aby: Wspólny Komitet Współpracy zbierał się raz do roku, naprzemiennie w Unii i w Kanadzie; specjalne posiedzenia Wspólnego Komitetu Współpracy odbywały się na wniosek jednej ze Stron; Wspólnemu Komitetowi Współpracy współprzewodniczył jeden urzędnik wyższego szczebla z Kanady i jeden urzędnik wyższego szczebla z Unii; oraz aby uchwalili on własny regulamin, regulujący między innymi zasady udziału obserwatorów;
  - d) Wspólny Komitet Współpracy składa się z przedstawicieli Stron, przy czym należyta uwagę należy zwrócić na promowanie efektywności i gospodarności przy ustalaniu poziomów uczestnictwa;
  - e) Strony zgodnie postanawiają, że Wspólny Komitet Współpracy może zwrócić się do komitetów i podobnych organów ustanowionych na mocy obowiązujących umów dwustronnych między Stronami o przekazywanie mu regularnie sprawozdań z postępu ich prac w ramach stałego, kompleksowego przeglądu stosunków między Stronami.

### Artykuł 28

#### Wypełnianie zobowiązań

1. W duchu wzajemnego szacunku i współpracy przyświecających niniejszej Umowie, Strony podejmują wszelkie środki o charakterze ogólnym lub szczególnym wymagane do wypełnienia zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy.
2. W przypadku wystąpienia wątpliwości lub rozbieżności co do stosowania lub wykładni niniejszej Umowy, Strony wzmagają starania mające na celu prowadzenie konsultacji i współpracy na rzecz rozwiązania kwestii w szybki i polubowny sposób. Na wniosek jednej ze Stron wątpliwości lub rozbieżności są przekazywane Wspólnemu Komitetowi Współpracy do dalszej dyskusji i analizy. Strony mogą również wspólnie zdecydować o skierowaniu sprawy do specjalnych podkomitetów podlegających Wspólnemu Komitetowi Współpracy. Strony zapewniają, aby Wspólny Komitet Współpracy lub ustanowiony podkomitet zbierał się w rozsądnym terminie w celu rozstrzygnięcia wszelkich rozbieżności co do stosowania lub wykładni niniejszej Umowy w drodze wczesnych komunikacji, dokładnego zbadania faktów, w tym, w stosownych przypadkach, opinii ekspertów i dowodów naukowych, oraz skutecznego dialogu.
3. Potwierdzając swoje zdecydowane wspólne zaangażowanie na rzecz praw człowieka i nieprolifracji, Strony uznają, że szczególnie poważne i znaczące naruszenie zobowiązań opisanych w art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 2 może być traktowane jako szczególnie nagły przypadek. Strony uznają, że „szczególnie poważne i znaczące naruszenie” art. 2 ust. 1 zachodzi, gdy waga i charakter tego naruszenia jest wyjątkowego rodzaju, takiego jak zamach stanu lub poważne przestępstwa stanowiące zagrożenie dla pokoju, bezpieczeństwa i dobrostanu wspólnoty międzynarodowej.
4. Jeżeli w państwie trzecim doszło do sytuacji, którą pod względem wagi i charakteru można uznać za równoważną do szczególnie nagłego przypadku, Strony dokładają wszelkich starań, by na wniosek jednej ze Stron przeprowadzić pilne konsultacje w celu wymiany poglądów na temat sytuacji i rozważenia możliwych rozwiązań.
5. W mało prawdopodobnej i nieoczekiwanej sytuacji, gdyby taki szczególnie nagły przypadek miał miejsce na terytorium jednej ze Stron, każda Strona może się zwrócić z tą sprawą do Wspólnego Komitetu Ministerialnego. Wspólny Komitet Ministerialny może zwrócić się do Wspólnego Komitetu Współpracy o odbycie pilnych konsultacji w terminie 15 dni. Strony przekazują odpowiednie informacje i dane potrzebne do dokładnego zbadania sprawy oraz szybkiego i skutecznego rozwiązania problemu. Jeżeli Wspólny Komitet Współpracy nie jest w stanie znaleźć rozwiązania, może przedłożyć sprawę Wspólnemu Komitetowi Ministerialnemu do rozpatrzenia w trybie pilnym.
6. a) W szczególnie nagłym przypadku, jeżeli Wspólny Komitet Ministerialny nie jest w stanie znaleźć rozwiązania, każda Strona może podjąć decyzję o zawieszeniu postanowień niniejszej Umowy. W Unii taka decyzja o zawieszeniu wymaga jednomyślności. W Kanadzie decyzja o zawieszeniu zostaje podjęta przez rząd Kanady zgodnie z krajowymi przepisami ustawowymi i wykonawczymi. Strona bezzwłocznie powiadamia drugą Stronę na piśmie o takiej decyzji; decyzja taka obowiązuje przez minimalny okres czasu potrzebny do rozwiązania problemu w sposób akceptowalny dla Stron;
- b) Strony prowadzą stały przegląd rozwoju sytuacji, która spowodowała podjęcie tej decyzji i która może służyć za podstawę podjęcia innych właściwych środków poza ramami niniejszej Umowy. Strona stosująca zawieszenie lub inne środki odstepuje od nich tak szybko, jak będzie to zasadne.

7. Ponadto Strony uznają, że szczególnie poważne i znaczące naruszenie praw człowieka lub nieprolifracji, zdefiniowane w ust. 3, może również stanowić podstawę rozwiązania kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej pomiędzy UE a Kanadą (CETA) zgodnie z art. 30.9 tej umowy.

8. Niniejsza Umowa nie wpływa na interpretację ani stosowanie innych umów między Stronami ani nie narusza ich. W szczególności postanowienia niniejszej Umowy dotyczące rozstrzygania sporów nie zastępują ani w żaden sposób nie wpływają na postanowienia dotyczące rozstrzygania sporów zawarte w innych umowach wiążących Strony.

#### TYTUŁ VII

### POSTANOWIENIA KOŃCOWE

#### Artykuł 29

#### **Bezpieczeństwo i ujawnianie informacji**

1. Interpretacja niniejszej Umowy nie narusza przepisów ustawowych ani wykonawczych Unii, państw członkowskich ani Kanady dotyczących publicznego dostępu do dokumentów urzędowych.
2. Interpretacja niniejszej Umowa nie może prowadzić do zobowiązania którejkolwiek ze Stron do przekazania informacji, których ujawnienie Strona ta uważa za sprzeczne z jej podstawowymi interesami bezpieczeństwa.

#### Artykuł 30

#### **Wejście w życie i rozwiązanie umowy**

1. Strony powiadamiają się o zakończeniu procedur wewnętrznych, które są warunkiem wejścia niniejszej Umowy w życie. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po ostatnim powiadomieniu.
2. Niezależnie od ust. 1 Unia i Kanada stosują tymczasowo części niniejszej Umowy, zgodnie z niniejszym ustępem, do czasu jej wejścia w życie, zgodnie z ich odpowiednimi procedurami i przepisami wewnętrznymi.

Tymczasowe stosowanie rozpoczyna się pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu, w którym Unia i Kanada powiadomiły się o:

- a) w odniesieniu do Unii – zakończeniu niezbędnych w tym celu wewnętrznych procedur, ze wskazaniem części Umowy, które stosuje się tymczasowo; oraz
  - b) w odniesieniu do Kanady – zakończeniu niezbędnych w tym celu wewnętrznych procedur, wraz z potwierdzeniem zgody na tymczasowe stosowanie części Umowy.
3. Każda Strona może powiadomić drugą Stronę na piśmie o zamiarze wypowiedzenia niniejszej umowy. Wypowiedzenie staje się skuteczne po upływie sześciu miesięcy od daty powiadomienia.

#### Artykuł 31

#### **Zmiana umowy**

Strony mogą zmienić niniejszą Umowę za zgodą na piśmie. Zmiany wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie ostatniego powiadomienia, w którym Strony powiadomią się o zakończeniu wszystkich wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia tych zmian w życie.

#### Artykuł 32

#### **Powiadomienia**

Strony przedkładają wszystkie powiadomienia dokonane zgodnie z art. 30 i 31 Sekretariatowi Generalnemu Rady Unii Europejskiej oraz Ministerstwu Spraw Zagranicznych, Handlu i Rozwoju Kanady lub ich właściwym następcom.

## Artykuł 33

**Terytorialny zakres stosowania**

Niniejszą Umowę stosuje się, z jednej strony, do terytoriów, do których mają zastosowanie Traktaty będące podstawą Unii Europejskiej, i na warunkach określonych w tych Traktatach oraz, z drugiej strony, do Kanady.

## Artykuł 34

**Definicja Stron**

Na potrzeby niniejszej Umowy termin „Strony” oznacza, z jednej strony, Unię Europejską lub jej państwa członkowskie bądź Unię Europejską i jej państwa członkowskie, stosownie do ich odpowiednich kompetencji, oraz, z drugiej strony, Kanadę.

Niniejszą Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach: angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO, niżej podpisani, należycie do tego upoważnieni, złożyli swoje podpisy pod niniejszą Umową.

Съставено в Брюксел на тридесети октомври през две хиляди и шестнадесета година.

Hecho en Bruselas, el treinta de octubre de dos mil dieciséis.

V Bruselu dne třicátého října dva tisíce šestnáct.

Udfærdiget i Bruxelles den tredivte oktober to tusind og seksten.

Geschehen zu Brüssel am dreißigsten Oktober zweitausendsechzehn.

Kahe tuhande kuueistkümnenda aasta oktoobrikuu kolmekümnendal päeval Brüsselis.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις τριάντα Οκτωβρίου δύο χιλιάδες δεκαέξι.

Done at Brussels on the thirtieth day of October in the year two thousand and sixteen.

Fait à Bruxelles, le trente octobre deux mille seize.

Sastavljeno u Bruxellesu tridesetog listopada godine dvije tisuće šesnaeste.

Fatto a Bruxelles, addì trenta ottobre duemilasedici.

Briselē, divi tūkstoši sešpadsmitā gada trīsdesmitajā oktobrī.

Priimta du tūkstančiai šešioliktą metų spalio trisdešimtą dieną Briuselyje.

Kelt Brüsszelben, a kétezer-tizenhatodik év október havának harmincadik napján.

Magħmul fi Brussell, fit-tletin jum ta' Ottubru fis-sena elfejn u sittax.

Gedaan te Brussel, dertig oktober tweeduizend zestien.

Sporządzono w Brukseli dnia trzydziestego października roku dwa tysiące szesnastego.

Feito em Bruselas, em trinta de outubro de dois mil e dezasseis.

Íntocmit la Bruxelles la treizeci octombrie două mii șaisprezece.

V Bruseli tridsiateho oktobra dvetisícšestnást.

V Bruslju, dne tridesetega oktobra leta dva tisoč šestnajst.

Tehty Brysselissä kolmantenakymmenentenä päivänä lokakuuta vuonna kaksituhattakuusitoista.

Som skedde i Bryssel den trettonde oktober år tjugohundrasexton.

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

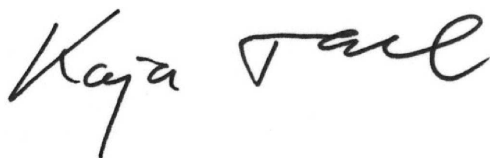
Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland



Eesti Vabariigi nimel

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'Kaja Toal'.

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'Aileen'.

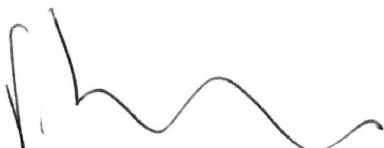
Για την Ελληνική Δημοκρατία

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'Dimitris'.

Por el Reino de España

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'A. García'.

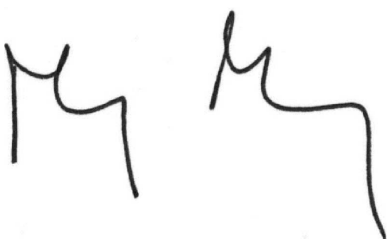
Pour la République française

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. Macron'.

Za Republiku Hrvatsku

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'Miroslav'.

Per la Repubblica italiana

Handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. Renzi'.

Για την Κυπριακή Δημοκρατία



Latvijas Republikas vārdā –



Lietuvos Respublikos vardu



Pour le Grand-Duché de Luxembourg



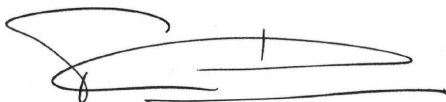
Magyarország részéről



Għar-Repubblika ta' Malta



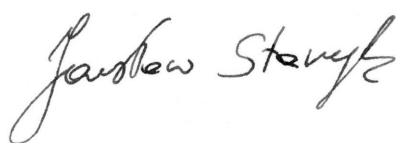
Voor het Koninkrijk der Nederlanden



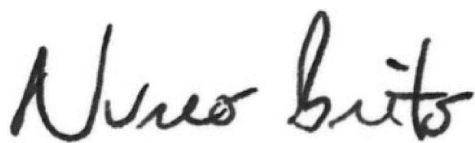
Für die Republik Österreich




W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej



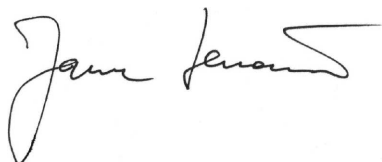
Pela República Portuguesa



Pentru România



Za Republiko Slovenijo



Za Slovenskú republiku



Suomen tasavallan puolesta

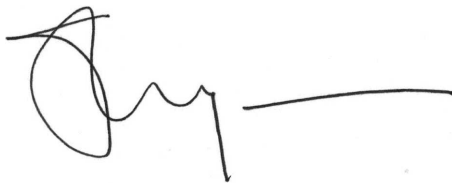
För Republiken Finland



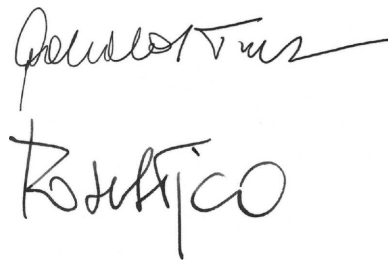
För Konungariket Sverige



For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

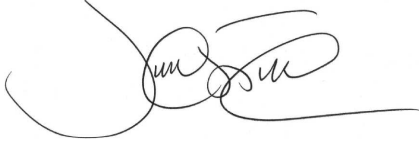


За Европейския съюз  
 Por la Unión Europea  
 Za Evropskou unii  
 For Den Europæiske Union  
 Für die Europäische Union  
 Euroopa Liidu nimel  
 Για την Ευρωπαϊκή Ένωση  
 For the European Union  
 Pour l'Union européenne  
 Za Europejsku uniju  
 Per l'Unione europea  
 Eiropas Savienības vārdā –  
 Europos Sąjungos vardu  
 Az Európai Unió részéről  
 Ghall-Unjoni Ewropea  
 Voor de Europese Unie  
 W imieniu Unii Europejskiej  
 Pela União Europeia  
 Pentru Uniunea Europeană  
 Za Európsku úniu  
 Za Evropsko unijo  
 Euroopan unionin puolesta  
 För Europeiska unionen




For Canada

Pour le Canada

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.

---